

Argazki mugitu zenbait

Zer da idazlea? Zein da? Zer egiten du? Zergatik idazten du? Nolakoa da? Nola bizi da? Ze irudi du jendearen begietara?

Zer da literatura?

Ez dago galdera zailik, erantzunak dira amuari kosk egiten ez diotenak. Augusto Monterrosok idazleari eta idazletzari buruzko dekalogo ederra idatzi zuen aspaldi. Ez dut Monterrosoren adibidea ekarriko, ordea, nahi duenak eskuragarri du sarean. Gertuago, Edorta Jimenezek, Hasier Recondok egindako elkarrizketa batean (www.idazleak.org, 2007-07-27), honakoa dio literaturaz:

Literatura, irakurtzea batez ere, nire zaletasunik handiena eta sendoena da. Niri buruari idazteko era ematea da literaturak nire buruari begira bilatu diodan xedea. Lehenik eta behin, zaletasun dudan hori landu ahal izateak poztu egiten nau. Ostera, eta besteei begira, literaturaren xedea subjektibotasuna lantzea delakoan nago. Nahita nahiz nahi barik, literaturak kolektiboen subjektibotasuna lantzen du, eta eragin egiten dio.

* * *

Juan Luis Zabala sutzen duten gauza bertsoek sutzen naute ni ere. Zabalari bezala beste lau idazleri euskal literatura zer nola ikusten duten galdetu diete *Nabarra* aldizkarian (76. zenbakia, 2007ko uztaila, «Gure letren balorea»). Azkoitiarrak, testuan aurrera, honakoa dio:

Aitortu behar dut barrutik sutan jartzen nauela idazleen indar mediatikoa faktore estraliterarioei gero eta lotuago ikus-teak. Kontu jakina da idazle onaren ospea bereganatzeko as-

koz ere eraginkorragoa dela gaur egun hedabideetan ahalik eta maizen agertzea —zenbat eta gazte, eder eta dotoreago hobe— liburu onak idaztea baino, batez ere sari ospetsurik gabeko liburuak badira. Gizartearen aurrean idazle agertze-ko bidean, liburuak tramite edo aitzakia huts —eta astun— ematen dute batzuetan.

Eta egia da. Idazlea idazle ez, beste edozer da. Eta okerragoa dena, sarritan, idazle ez, beste edozer izan nahi du.

Zer esan nahi du Zabalak, ordea, idazle agertu nahi horrekin? Zer da idazle agertzea?

Zergatik gutxiesten dira faktore literario eta artistikoak, faktore estraliterario eta estra-artistikoen mesedetan literaturaz ari garenean?

* * *

Eskerrak saldutako liburu kopuruen datuak argialetxeek ezkutuan gordetzen dituzten, azkar asko lotsatuko lirateke idazle asko beren idazletzaz bestela.

Liburu orok du bere orritxoia *Gara* eta *Berria*-n, ia liburu guztien egileei —nahi izanez gero behintzat— egiten dizkiete elkarrizketak Euskadi Irratian eta Herri Irratian. Nor ez dute noiz edo behin *Sautrela*-tik deitu elkarrizketatzeko ez bada erreportajerako. Ia denok agertu gara idazle gure inguruko begietara. Baina...

Nola neurtzen da idazlea? Liburu kopuruan? Liburuaren kalitatean?

Nork ematen dio nori idazle titulua? Autodenominatu daiteke norbera idazletzat? Sentsazio edo baieztapen pertsonala besterik ez da idazle izaera?

Sinonimoak dira idazle eta eskritore?

* * *

Saltzen duenaren proportzioan (zenbat liburuk mugitzen dituzte mila ale baino gehiago? Eusko Jaurlaritzaren erosketa,

oparitutako liburuak, banatzaileak saldu gabe erositakoak... barne), idazleak oihartzun handia du komunikabideetan.

Komunikabideek euskal literaturaren egoeraren eta honen eraginaren irudi desitxuratua ematen dute.

Nire pertzepzioa da.

* * *

Ez hitzez hitz, baina norabide beretik jotzen du Edorta Jimenezek ere. Idazleen Elkarteko web orrian emandako elkarrizketan dioenez (www.idazleak.org, 2007-07-27):

Kultura, oro har, edergarria da hedabide gehienetan. Politoko geratzen da gu idazleok horietan agertzea.

Idazleak liburua argitaratu baino lehenago daki elkarrizketak eman beharko dituela. Gure egunkari nazionaletako argazkietan aterako dela, hitzaldietarako deituko dutela, udan elkarrizketa *berexiak* egingo dizkietela... aisialdiaz eta sexuaz...

Jimenezek kultura hedabideentzat edergarria dela dio. Eta idazleak badaki. Idazle autodenominatzen da, idazle izan nahi du, idazle agertu nahi du... idazle ez, beste zerbait izateko. «Edergarria» dela jakinik, bere irudia saltzera prestatzen da.

Antzeko zerbaitetaz ari dela uste dut, Koldo Izagirre *Bazka*-n (www.bazka.info, 2007-07-30):

Lehen idatzi egin behar izaten genuen.

Gero idatzi eta hitz egin behar izan genuen.

Orain idatzi eta hitz egin ez ezik fotogenikoak izan behar dugu.

Irriño sarkastiko hauxe ez dago gaizki... O, zeinen zatar kokospeko plegu hori, garai bateko apeza ematen du! Zenbat dituela esan duzu? Ez da posible, ilea tintatzen du horrek! Honek bai Brecht-en betaurrekoekin, honek zer edo zer ematen du. Ukabila masailean, behakoa sakon itxurako... limurtu egin nahi ote gaitu beste hark?

Idazlearen irudia. Baina... ez ginen literaturaz ari? Idazlea ala liburua da garrantzitsua? Direna ala egin dutena? Me-

dioetan idazleaz hitz egin behar da ala liburuaz? Literatura-ren zein irudi ematen zaigu hedabideetan?

Gauza txikien liburua-n Pako Aristik (Erein, 2004) eta *Ragga-ragga dator gaua*-n Paddy Rekaldek (Susa, 2006), lehen kantautoreen diskoetan nola, euren argazkiak eraman zituzten azalera.

Zergatik? Zein helbururekin? Euren irudia indartu nahi zuten? Ez zen horretarako solapetako argazkia nahiko?

Izagirrek *Bazka*-ko artikuluan darrai:

Idazleok etsai, idazleok, argazkiz. Gure irudian ez da ageri geure lana, lanarekiko daukagun distantzia baizik (kopetilun edo barrez, ustetsua ala ezaxolatua, zimur bera da funtsean), hots, bat egiten dugu bisitariarekin, irakurlea ikusle bihurtzen dugu, hari so gu ere, magnifikatuak (hara, Susako estandean dagoen hori ez al da Elkarreko estandean daukaten argazki horretakoa? Saltzailea zela uste nuen...) eta aldi berean banalizatuak (beha iezadazu, zu lakoxea naiz, liburuak egitea aitzakia besterik ez da, tabernan identifika nazazun nago hemen, hitz egin genezake, idatzian bezain gozoagoa nauzu).

Geure aurpegia ematen dugu irakurgarri eta, honenbestez, merkatuaren legepean sartzen dugu sakratutzat omen daukaguna. Irakurri beharrik ez daukazu ona edo txarra den jakiteko. Ona da berez, neurea delako. Kartelera batean naukazu, zer beste frogarik? Markara bideratzen dugu irakurlea, erosle bihurtzen dugu, erosle zintzotua, jarraitzailea, jokalekua rockeko izarrek beste hartua daukagun idazle irudituok.

Ildo beretik, idazleen irudiaz mintzo da *Bazka*-n ere Lander Garro (www.bazka.info, 2007-08-21):

Idazleen argazkiek, idazlea obratik aldentzeko ez ezik, idazlea bera ofiziotik aldentzeko balio dute gaur egun. Berdin gertatzen da futbolariekin, aizkolariekin, artisauekin edota zinema zuzendariekin, alegia, «pertsonea publiko» guztiekin.

* * *

Nabarra-ko artikuluetara itzulita, ordea, Patxi Zubizarretak idatzitakoaz gogoratu naiz. Zein da eta zer da idazlea?

Beharbada arazoa testuinguruan kokatu beharra dago. Horretarako ezinbestekoa iruditzen zait Dubravka Ugresic-en

Zabranjeno citanje (Gracias por no leer, La fabrica, 2004) liburuua. Literaturaren kontzeptua hiltzorian dagoela dio, eta «liburuarena» nagusitu(ko) dela, eta edonor izan daitekeela idazle: kirolari bat, kirolariaren amorantea, edo kirolariari bixigarria pasatu diona. Horrekin batera dio errazkeriarako eta sinplifikaziorako joera nagusitu(ko) dela, kitscha alegia.

Edonor baldin bada idazle, edonor autodefinitu badaiteke idazle, edonork idazten baditu liburuak...

Zer zentzu du jendearen begietara idazle agertzeak? Ez bada eta, norbere buruaren propaganda hutsa?

* * *

Zertarako idazten da?
Hedabideetan agertzeko?

* * *

Irudiaz ari garela. Euskal literaturaren egoeraz eta irudiaz, Katixa Agirrek *Nabarra*-n.

Beraz, egin ditzagun gauzak ondo, bai, baina has gaitezen ze onak eta ze miragarriak garen gehixeago aldarrikatzen ere. Ikus dadila. Eta horretarako liburuak liburu-dendan modu zehatz batean kokatu behar baditugu, egin dezagun. Eta photoshopa eskatzen bazaigu, ekin diezaiogun. Sex-appeal berri bat euskal literaturarentzat, irakurle berriak erakartzeko esperantzan.

Agirrek irudia indartzea eskatzen du, photoshopa erabiltza bada ere (!).

* * *

Ez ginen literaturaz ari?¶